

WIJSHEIDSSPREUK 14

Deze wijsheidsspreuk gaat over de armoede van geest. Met de aanhaling van de eerste zaligspreking van Jezus is Franciscus direct bij de kern waarover het in zijn leven ging: een arme en mindere broeder zijn. Hoeveel is er in de geschiedenis van de orde niet getwist over armoede. Deze wijsheidsspreuk geeft klaar en duidelijk weer wat armoede voor Franciscus betekent.

*Gelukkig wie arm van geest zijn,
want hun behoort het koninkrijk der hemelen (Mt 5,3).*

‘Arm van geest’, zegt Jezus. En ook Franciscus ziet verder dan geen bezit hebben of het meest noodzakelijke in je leven moeten missen. Het gaat om een waarachtige ‘geestelijke’ levenshouding waarin ik geen beslag leg op de dingen alsof ze mij toebehoren. Meer dan ‘niets bezitten’ gaat het om ‘niet gehecht zijn aan de dingen’.

*Veel mensen leggen zich toe
op gebeden en liturgische diensten
en doen hun lichaam veel verstervingen en kwellingen aan,
maar zij zijn meteen geërgerd en opgewonden
over een enkel woord dat een belediging van hun ego lijkt,
of over iets dat hun afgenomen wordt.*

Om duidelijk te maken wat hij onder de echte armoede verstaat, geeft Franciscus eerst twee negatieve voorbeelden. Hij doelt op mensen, die op religieus vlak doe-mensen zijn en leven bij de gratie van veel praktisch handelen. Zij bidden veel en houden van vasten en verstervingen. Door deze praktijken beleven zij volgens hun opvatting de armoede, maar ze beschouwen al wat ze doen, wel als hun eigendom. En daar wringt het schoentje.

Dat het niet om de waarachtige geest van armoede gaat, blijkt uit hun reactie als ze een weerwoord krijgen. Ze voelen zich beledigd en gekwetst in hun ego-houding. Ze worden kwaad en zijn geërgerd. En als hun materiële zaken worden afgenomen, zijn ze opgewonden en verdragen het niet. Ze vallen door de mand met hun praktijken.

*Zij zijn geen armen van geest.
Wie echt arm van geest is,
kiest niet voor zichzelf
en heeft lief wie hem op de wang slaat.*

De negatieve voorbeelden waren voor Franciscus een opstap om nu precies te duiden wat dan wel de echte armoede (van geest) is. Wat is de kern van zijn armoede-ideaal? De echte armoede is niet een kwestie van weinig of geen materieel bezit, maar het is een geesteshouding. Vandaar de uitdrukking: arm van geest. Armoede heeft natuurlijk te maken met een sobere levensstijl. Ook gaat het niet om minder verstand, maar om een dieper besef dat alles gave is en dat de mens zich niets mag toe-eigenen.

Franciscus had ook kunnen schrijven: Broeder, als jouw medebroeder een verkeerde interpretatie geeft aan je extra gebed en verstervingen en als hij je beproeft door je mooie brevier van je af te pakken en zich dus als je vijand gedraagt, aanvaard dit onrecht als een klap op je wang, want de echte arme van geest behoudt niets voor zichzelf maar heeft zelfs zijn vijand lief.

Armoede is een innerlijke vrijheid om elke bezitsdrang los te laten. Dan komt er in het leven van een mens ruimte vrij om de medemens vrijmoedig en onbepommerd tegemoet te treden. Wie arm is, hoeft niets te verdedigen en legt alle vormen van macht en eigen grootheid af. Hij is een onthechte mens. Dit vraagt wel een grote zuiverheid van hart. Daarover gaat de zestiende wijsheidspreuk.

Klaas Blijlevens, ofmcap